

Karjalaisten Joulu-Sanomien

III

Helsingissä
Joulukuun 1 päivänä 1919

Karjalaisten Sanomien n:rot 3—24 1919

Kustantaja Karjal. Sivistysseura
Toimittaja Iivo Härkönen

Karjalaisista heidän entisyytensä perusteella.

Uusin tutkimus on osoittanut, että karjalaisten muinaiset yhteiskuntamuodot ja laitokset ovat oikeastaan ainoita puhtaasti suomalaisia yhteiskuntamuotoja. Heidän vanha erämaiden asuttamisensa oli tunkeutunut niin laajalle kuin ei yhdenkään muun suomalaisen heimon, asuttaminen, joka lavensi karjalaisen heimon alueen yhteen aikaan niin laajaksi, että sen kulmapyykit voitiin pystyttää toisella linjalla Suomenlahden itäpäähän ja Vienanjoen (Dvinajoen) suuhun, toisella Äänisjärven eteläpäähän ja Pohjanlahden pohjoispäähän. Suurekkaiden metsästyksen-, kalastus- ja kaskeamisammattiansa sekä rohkean seikkailuhaluisen luonteensa avulla saattoi se näin laajalle alueelle levitä, ja tekipä heimo tehokkaan kehoitushuudon kaikuessa ja hyvän saaliin houkutellessa pitkiä samoiluretkiä alueensa ulkopuolellekin, jopa merten taa. Retki Siqtuunaan Ruotsinmaalle v. 1187, jolla karjalaiset polttivat tämän kaupungin ja ottivat vangiksi Ruotsin arkkipiispan, on hyvänä todistuksena tästä. Sotaista urheata mieltä osoittaa heidän alituinen valmiutensa karta vanhimpiin vaiheiden pesäalueittensa puolustamiseen, vieläpä loitompainkin valtausmaitten suojelemiseen, ja ketä tahansa vastaan oltiin valmiit tällainen puolustusjousi jännittämään.

Sotaretkiä ja puolustustoimia johtivat kuulut rohkeat päälliköt, enimmäkseen ehkä sukupäälliköt, jotka eivät kantaneet kruunatun miehen merkkejä päällellään ja jotka enimmäkseen ovat peittyneet aikojen ja sadun hämärään, mutta jotka silti saattoivat yhtä uljaita tekoja tehdä, osoittaa yhtä urheata mieltä kuin ylistetyin ritari tai valtiokan pitäjä. Kenties he olivatkin sentään jonkunlaisia valtiopiirien päämiehiä. Karjalan usein puhutut kihlakunnat, joita sanotaan olleen 14, selitetään nykyisin Itä-Suomen laajoja vanhimpia kirkkopitäjiä vastaaviksi, mutta katsoen niiden tavattomaan laajuuteen ja niiden merkitykseen entisaikoina sodankäymisissä ja rauhanteoissa, saattoi niillä olla korkeampikin luonne. Monet Karjalan vanhoista suku-(heimö-, kihlakunta-)päälliköistä ovat tulleet siinä suhteessa kovin todistusvoimaisesti mainituiksi pohjoismaisten historiatarinain lehdillä, niinkuin esim. Pelguita koskeva tarina osoittaa. Hänelle venäläiset Nevan tappelun aikana 1240 uskoivat koko Nevan suun ja »meren» puolustamisen, sittenkun he olivat saaneet hänet joukkonsa puolelleen. Eräissä Novgorodin ja Gottlanin-Saksan kauppiain keskuksessa välikirjassa v:ltä 1270 taas luvataan Novgorodin puolelta jälkimäisille turvaa Kronstadtin ja Novgorodin välisellä taipaleella, mutta varsinaisiin Karjalan maihin ei ilmoiteta voitavan mitään vastata — »niiden kanssa novgorodilaisilla ei ole mitään tekemistä». Tästäkin huomaamme, mikä asema ja mahti saattoi karjalaisilla entispäälliköillä olla valtiopiireineen. Karjalaisten kauanaikainen vapaa liittolaisuus Novgorodin kera puhuu myöskin asian puolesta.

Sota- ja valtausretkiin liittyivät aina läheisesti taloudelliset näkökohdat, elleivät nuo retket olleet alkujaankin kauppamatkoja. Kauppakansana on karjalainen heimo kuulu kautta aikojen ja yhä vieläkin; näyttää kuin se olisi

Vienan Karjala.

*Vienan Karjala, kauan oot
partoa saanut vapauttajaasi.
Kerran jo kahleesi katketkoot,
nouskoon jo heimosi, nouskoon maasi!
Kuin kevät nostavi Vienan meren,
lainehet vapaat laulujen maan,
kansojen kevät sun heimosi veren
nuorentaa valon-voimallaan!*

*Vienan Karjala, Kalevan maa,
vaarojen, järvien rantama raikas.
Ken sua kutsuu ja valveuttaa?
— Vasta on, Aunus ja Perma, sun aikas!
Voimasi on ikinuoruutesi,
sun kevätuntesi impeys tuo,
vaarojes korkeus, virtojes vesi,
ehtymätön kuni elämän vuol!*

*Vienan Karjala kaukainen,
kaunis on sinun kevääsi kerran!
Maa olet laulun ja vapauden,
kantelos lahja on elämän Herran.
Muistos on puhtaat kuin kukat tuomen,
ei tihutyöt sinun rintaasi syö.
Siskoista nuorin nousevan Suomen,
— maa olet aaman ja mennyt on yö!*

Heikki Nurmio.

siinä suhteessa aina ollut itämerensuomalaisten etevin. Vielä näinä päivinä retkeilevät vienankarjalaiset kierto-kauppiaina läpi vuodet lähimaissaan, etenkin Suomessa, jonne he ovat perustaneet pysyväisiäkkin kauppoja. Aunuskelaiset panevat leveisiin reikiinsä talvisin saviastioita, lasia ja rinkeleitä y. m. s. tavaraa ja ajelevat näin täytetyine kuormineen — ainakin aikaisempina aikoina ovat ajelleet — kaukana kotiseutujensa ulkopuolella. Viipurin seudun karjalaiset eivät ole olleet huonompia lumpunkerääjiniä, ja Keski-Karjalan miehet ovat kuuluja hevoskauppiaina. Voipa sanoa, että karjalainen tekee kaupan millä tavalla ja missä oloissa tahansa. Omituinen hiljaisuudessa, pikkuveron turvissa käypä n. s. aitta-kauppa, jota esim. Laatokan koi'llisrannoilla, Raja-Karjalassa, on harjoitettu melkein jokaisessa salokylän talossa, on myöskin eräs todistus tästä taipumuksesta ja tottumuksesta.

Muutakin taloudellista neuvokkuutta on heimo aina osottanut ja yhä osoittaa. Puhutaan Karjalan köyhyydestä ja avuttomuudesta, mutta voimme sanoa, että se monina aikoina on päässyt paremmin läpi huonot vuodet kuin monilla paremmissa oloissa elävillä seuduilla. On otettava huomioon juuri nuo olot, sen asumain maiden laatu y. m. s. seikat. Karumpia maitahan juuri ei ole kuin heidän asumansa. Epäedullisempaa asemaakaan ei voi olla. Ja mitä kertoo sen entisyys ja Venäjän puolella vielä nykyisyyksin? Suuret korvet kyllä ovat alussa edullisia, mutta kun maailma kehittyi ja vaatimukset kasvasivat, niin mihinkä niiden antimet riittävät? Mitä mahdollista ilman liikevälineitä? Mitä taidetaan ainaisessa pimeydessä ja oikeudettomuudessa, kaikenlaisuudessa sorrossa? Kun osittain Karjalassa — Venäjän puolella — ei saada ensimmäisintäkään opetusta omalla kielellä, niin voi arvata, mikä sivistystila siitä seuraa. Sitäpaitsi vanhoina aikoina alituiset sodat ja levottomuudet tekivät elämät vaikeaksi edistymiseen nähden.

Siitä huolimatta on Karjala pysynyt pystyssä, aineellisestikin. Osittain se on elänyt varakastakin elämää. Osittain niin tasapainoista, että omaperäisestä yhteiskunnallisesta kehityksestä ei ole suinkaan johtunut sellaista räikeätä rikkaitten ja köyhien erotusta, torpparijärjestelmää j. n. e. kuin monilla seuduilla esim. Suomessa. Jos heimon luonne ei olisi ollut jossain määrin taipuvainen tuhlailuvaisuuteen, olisi parempikin varallisuus ja taloudellinen tasapaino saavutettu.

Ja vaikkakin edellämäinuilaiset olot ovat juuri kan-

Karjalaisten Sanomien julkaiseminen.

Joulu-Sanomien. — Karjalan Sivistysseuran työ.

Kuten lukijamme muistanevat, ilmestyi lehtemme viimeisen kerran tätä ennen jo tammikuulla tänä vuonna. Tuossa viimeksi ilmestyneessä numerossa, kaksoisnumerossa 1—2, ilmoitimme, että kun puuttui lehden ilmestymisen pääehto, mahdollisuus lähettää sitä varsinaisille lukemismaille, rajantakaiseen Karjalaan, oli tuloksetonta sitä painattaa. Se ehto on puuttunut aina viimeisiin asti, lukuunottamatta n. s. Aunuksen taistelun valoisimpia aikoja keväällä tänä vuonna, jolloin raja oli laajaltakin avoinna, mutta silloinkaan olivat olot levottomia ja harrastus ja työ enemmän muihin seikkoihin kohdistettua kuin julkaisutoimintaan. Tästä syystä ei ensinmainittujen alkunumerojen jälkeen ole lehdestä tätä ennen uusia numeroita tänä vuonna ilmaantunut.

Niinä tilapäisjulkaisuina taas, joita lehden sijaan päätettiin toimittaa ja jakaa niille, jotka lehden olivat kerinneet ennen seisauttamispäätöstä tilata, on ollut syytä julkaista vain Karjalan Sivistysseuran kaksivuotiskertomus (9/4 1917—9/4 1919), joka kohta sen jälkeen toukokuulla tänä vuonna jaettiin tilaajille sekä seuran jäsenille.

Vaikka Aunuksen raja taaskin on ummessa, sitä koskevan vapautusretkikunnan työn päätyttyä epäonnistumiseen, on nykyisin kuitenkin paljon enemmän teitä avoinna rajantakaiseen Karjalaan kuin vuoden alussa. Vienan Karjalan olot, huolimatta siitä, että ne olivat kenties kaikkein pahimmin kärjistyneet, ovat nykyisin verrattain ilahuttavasti laumeet tai antavat paljon aihetta toivoon. Onhan jo ainakin lyhyesti annettu suomalaiselle yleisölle tietää, että siellä on kansan mieli huomattavasti selvinnyt siitä huolestuttavasta epävarmuuden ja sekaannuksen tilasta, johon se joutui Vienan Karjalan retkikunnan ja Vienan suojeluskuntalaisten heille tappioksi kääntyneen loppukamppailun jälkeen Vienan punaisten ja bolshevikien sekä osaksi Muurmannilla olevien englantilaisten joukkojen kera syksyllä 1918. Taas ovat siellä mielet rauhoittuneet, selvempi asiain arviointi tullut sijaan ja parempi olojen ja tulevaisuuden käsitys. Kun kaikki vierampien apu on nähty varsin tilapäiseksi ja heidän lupauksensa joko kokonaan taktiikkatempuiksi tai muuten pysymättömiksi, niin lopulta on huomattu, että varsinaisempi apu on tuleva sieltä, mistä se luonnollista tietään on tuleva. Veri on vettä sakeampi, veli vierasta lähempi. Rauhallisista, järjestyneistä oloista on luotettavampi apu saatavissa kuin järjestyttömistä, kuohuvista, tilapäisistä tai sekasortoisista lähteistä. *Suomi on Vienan Karjalan, samoinkuin muunkin rajantakaisen Karjalan ainoa huomioonotettava avun lähde.* Tämän vuoksi on kansa melkein kauttaaltaan Vienan Karjalassa nyttemmin kääntänyt katseensa Suomeen päin, ja toivoo tukea ja turvaa sieltä, siellä on peustettu m. m. kansallinen paikallishallitus hyödyllisempää politiikkaa ajamaan y. m. Ja rajat ovat sitä mukaa auenneet.

Sen lisäksi meillä ovat Repolan ja Porajärven pitäjät Pohjois-Aunuksessa, jotka ovat liittyneet Suomeen ja

san luonteeseen nähden vaarallisia, eivät ne kuitenkaan ole karjalaisten luonteeseen niin raskaasti vaikuttaneet kuin olisivat voineet. Iloisuus, vilkkaus ja reippaus — ne ovat sen pääominaisuuksia edelleen. Kestävyys — elämän taakan kantaminen tyytymyksellä, toivomiehellä, sekään ei ole vähäinen piirre.

Eikä se ole vanhoja kansallisiakaan pohjaominaisuuksiaan unohtanut: oma, erikoislaatuinen on sen perimmäinen kansallisuusluonne yhä ja omaa, joskin hiukan muuttunutta ja murteisiin hajonnutta kieltään se yhä puhuu. Ja lomassa vielä vanhan laulunkin helähdyttää, oikean kalevalaisen laulun...

Ja paraikaa se antaa synkimmiltäkin perukoiltaan aihetta puheeseen ja huomioon, jota ei kansallisuutensa unohtanut ja kuolemaan tuomittu kansa anna. Se nousee, nousee, jälleen elpyy kaikilla äärellään!

Iivo Härkönen.

Karjalan asian ajajia.

Ent. ministeri, Maataloushallituksen yllijohdaja
U. Brander.

Ministeri
M. Luopajarvi.

Tohtori
O. A. Hainari.

Tohtorinrouva
Tilma Hainari.

Kouluneuvos
Hj. Basillier.

Kun vapaussodan jälkeen Karjalan kysymys alkoi tulla yhä polttavammaksi ja Suomen hallituksenkin pohdittavaksi tuli runsaasti tähän kysymykseen kuuluvia asioita, muodosti hallitus sitä ennen jonkun aikaa toimineesta epävirallisemmasta Itä-Karjalan Toimikunnasta syyskuussa 1918 Itä-Karjalan Toimituskunta-nimisen viraston, joka lähellä hallitusta toimien sai tehtäväkseen pohtia ja valmistaa näitä kysymyksiä. Sittemmin sai se myöskin hoidettavakseen niiden karjalaisten alueiden siviilihallinnon, jotka olivat joutuneet Suomen suojeluksen alaisiksi. Toimituskunta jaettiin eri osastoihin, joita aluksi tuli viisi, nim. Koulusasiain osasto, Yleinen valistusasiain osasto, Poliittinen osasto, Hallinto- ja oikeusasiain osasto ja Elinkeino- ja elintarveasiain osasto. Näille määrättiin kullekin oma osastonjohtajansa ja koko Toimituskunnan päällikkönä tuli toimimaan joku hallituksen jäsenistä. Ensimmäiseksi Toimituskunnan päälliköksi määrättiin senaattori S. Sario, jonka jälkeen joulukuussa 1918 astui hänen seuraajakseen silloinen maatalousministeri U. Brander. Hänen jälkeensä, huhtikuusta 1919, on Toimituskunnan päällikkönä ollut ministeri M. Luopajarvi. Hänen ajallaan on Toimituskunnan osastoluku supistettu kolmeen, tullen niiksi Hallintoasiain osasto, Valistusasiain osasto ja Elinkeinoasiain osasto, joka jako on voimassa edelleen. Osastojen johtajina ovat toimineet: Hallintoasiain osaston johtajana ensin tuomari V. Puustinen, sitten viime kesästä pormestari P. Pajula, nyt lakkautettujen Yleisten valistusasiain osaston johtajana tohtori V. Salminen ja Poliittisen osaston johtajana maisteri L. Hannikainen, Elinkeinoasiain osaston johtajana taas on koko ajan toiminut johtaja P. Ahava ja Valistus-(koulu-)asiain johtajana koko ajan kirjailija Iivo Härkönen.

Kouluneuvos Basillier on Vienan Karjalan kysymyksen herättäjän maisteri A. V. Ervasti — josta viime vuoden Joulusanomissa oli kuva — matkatoveri siltä matkalta, jolla Ervasti sai pääasiallisimmat herätteensä Karjalarakkauteensa ja -harrastukseensa. Myöhemmin harras- ja lämminsydäminen suuren Karjalan kävijän toveri, kouluneuvos B., on tehnyt matkoja Karjalaan monien muiden karjalanharrastajien kera ja myös

kyynäspäiden alla. Niin kulutti tietäjä rukka viimeisen tämänilmaisen talvensa. Pieni lampputuuri paloi kaikki yöt valaisten pikku pirttiä ja kyhjäyttävää ukkoa ilahuttaen. Muori kyllä joskus »muroi», jotta »öljyä poltat äijän!» Mutta ukko arveli: »eiköhän tuo, hotj, minuun aijaks tapoa!»

Viimeinen nedäli oli kuolevalle kaikkein kovin, ei edes voinut kiukaalla kyhjäyttää, oli semmoiset tuskat, ettei saattanut muuta kuin täytyä istua yletaikojaan. Pariin viikkoon ei ukko enää voinut edes syödäkään, ei edes pientä hiventä jumalanhyviä. Yritti kerran sankia maistaa, ka ei mahtunut alas. »Tottapa se Jumala vatsan niin täyvytti.» Kahvia vaari vain joi, jopa eli sillä koko talven, kolmin neljin kerroin päivässä otti, konsa kupin, konsa kaksi. Joskus yöllä kosinolta kömpi itsekin kahvia keittämään ja herätti muorinkin sitten juomaan.

Mutta vaikka kuolema ukkoa niin kidutti ja kiusasiikin, oli vaari silti niin voimissaan ja itsepäinen, että omalla jalalla käväisi aina ulkona, vieläpä viimeisenä huomenessakin, minkä sai täällä Jumalan valoa katsella.

Viimein tuli tuskille loppu. Pari viikkoa ennen suuren pyhän laskua (laskiaista) pyhänä päivänä, jälkeen puolisen, ukko uupui tuskiansa ja pääsi taattojensa maille. Vuokinjärven Kalmasaarelle*) ukko-pokoiniekkä haudattiin. Omalla hevosella vainaja saarelle vietiin ja itkettiin Tuonelan turpeheseen. Papilla, pyhittä miehittä**) vain hautaaminen toimitettiin eikä ole pappi jälkeenkään käynyt hautaa siunaamassa. Ei ole kuollut, eikä muorikaan sitä kaivannut. Sillä ukko oli, ja samoin on liro-muorikin starovieroja, vanhauskolaisia, jotka eivät käy papin luona »pokaleniassa», sillä »se on meän pokaleni, ku akkajoukko kerävytyh ta molitah».

Ja niin lepää vanha tietäjä ja laulaja Kalmasaaren kammiossaan vain sukunsa saattamana ja siunaamana harmajan hautaristin alla.

Samuli Paulaharju.

*) Järvi on Suomen ja Venäjän rajalla ja raja käy Kalma saaren poikki.

**) Pappi asuikin Oulussa asti.

yksinkin. Niinpä v. 1880 vaiheilla tohtori Hainarin y. m. kera Etelä- ja Keski-Aunukseen, sittemmin yksin Vepsän maille ja myöhemmin tuontuostakin kahden puolen itärajaamme.

Matkojensa ohella on kouluneuvos B. ollut mukana monissa karjalaiharrastuksissa, kuten Vienan Karjalaisten Liiton toimissa. Eritoten on hän harrastunut Raja-Karjalan valistusasiaa, johon on joutunut virkansakin yhteydessä. Kirjoittanut monia lämminhenkisiä kirjoituksia sekä rajantakaisen että suomenpuolisen Karjalan asioista.

Tohtori Hainaria voimme sanoa Karjalan asian suureksi patriarkaksi, joka koko elämänsä ajan harrasti sekä Suomen puolella elävän että rajantakaisen alkuperäisen karjalaisen kansan edistymistä ja kohoamista sekä omaan selvään kansallistuntoon tulemistä. Suomenpuolisen alkuperäiskarjalaisen kansan herätyskysymyksessä voimme sanoa häntä suorastaan sen luojaksi. Hänen kynästään lähtivät ensimmäiset läitä kansanosaa todella ymmärtävät ja oikeassa valossa esittävät kirjaset ja kirjoitukset, hän toi varsinaisesti ensi kertaa suomenkarjalaiset runolaulajat esiin ja hän asettui tarmolla

ajamaan heidän valistuskysymystään sekä sittemmin m. m. heidän lahjoitusmaalojen perusteilla olevien olojensa korjaamista. Hänen ansiotaan on suuren rajakarjalaisen alkuopetuskouluverkon luominen, hän sai perustetuksi m. m. Raja-Karjalan suuret lahjoitusmaarahastot j. n. e. Hänen pieni kirjassensa »Kuvia Raja-Karjalasta» on suomenpuolisen karjalaisuuden kantakirjoja. Monilla valtiopäivillä hän edusti Salmin kihlakunnan kansaa. Hän oli myöskin Vienan Karjalaisten Liiton innokkaimpia suomalaisia kannattajia ja toimimiehiä. Sekä hänen alkuperäinen nimensä Forsström että myöhempi ovat suomenpuolisen karjalaisen kansan mieliin lähtemättömiksi painuneet.

Kuten miehensä tohtori Hainari on tohtorinrouva Hainari lämminsydäminen etenkin Raja-Karjalan kansan kohottamisen ja valistamisen ystävä. Ensin miehensä rinnalla ja sitten yksin on hän vuosikymmeniä tehnyt työtä sen hyväksi. Viime vuosikymmeninä on hän pitänyt Raja-Karjalassa yllä niin sanottuja Hainarin kansakouluja, jotka täällä takapajulla olevalla Suomen seudulla — alkuperäisten karjalaisten Suomessa asuvan kansan keskuudessa — ovat tehneet arvaamatoman suuriarvoista kansallista ja valistuksellista kylvöä.

Uutteria Karjalan kävijöitä ja kuvaajia.

Opettaja
L. W. Pääkkönen.

Lehtori
Yrjö Blomstedt-Ojainen.

Johtaja
Samuli Paulaharju.

Maisteri
Lauri Hannikainen.

Kirjailija
Ilmari Kianto.

Maisteri
A. O. Väisänen.

Tässä kuvatuista henkilöistä ensimmäinen, opettaja Pääkkönen on uupumaton Karjalan kävijä vuosina 1891—1902, jolloin hän ristin rastin, melkein jokaista kylää myöten kulki sekä Vienan että Aunuksen Karjalan, vieläpä Kuolan niemimaalla ja toisaalla Novgorodin, Pietarin ja aina Jaroslavin lääneissä asti, pääasiassa tiedustellen ja keräten muinaismuistoesineitä. Julkaissut matkoistaan laajahkon muistelmateoksen »Kesämatkoja Venäjän-Karjalassa» (1898).

Lehtori Blomstedt oli tulisieluisimpia Karjalan ystäviä Vienan Karjalaisten Liiton toiminnan aikoina. Hänen ansiostaan keksittiin silloin monta hyvää alotetta. Aikaisemmin hän oli tehnyt laajan matkan Pohjois-Aunukseen, jolla tutki karja-

laisia rakennus- ja koristemuotoja ja jonka tuloksista julkaisi laajan, kauniisti kuvitetun teoksen nimeltä »Karjalaisia rakennuksia ja koristemuotoja» (1894).

Pitkämatkainen, nopsajalkainen Karjalan kävijä johtaja Samuli Paulaharju on huomattavimpia Karjalan valokuvaajia, hyvä piirtäjä ja matkakuvausmestari. Julkaissut kirjassensa »Karjalan kankahilta» ja myöhemmin, tänä vuonna, laajemman teoksen »Kuva sieltä, toinen täältä kautta Suur-Suomen».

Kirjailija Ilmari Kianto, innokas ja voimakashenkinen kansan olojen ja yhteiskunnallisten epäkohtien kuvaaja, ollut mukana jo Vienan Karjalaisten Liiton aikana vienankarjalais-

Karjalan Sivistysseuran johtokunta v. 1919.

Johtaja A. Mitro,
puheenjohtaja.

Kirjailija Iivo Härkönen,
varapuheenjohtaja.

Tohtori B. Mitro,
sihteeri.

Johtaja
Paavo Ahava.

Hovioikeuden auskultantti
Sakari Alanko.

Kauppias
Timo Manner.

Liikkeenjohtaja W. Mattinen,
varajäsen.

Liikkeenjohtaja
P. Rahikainen.

Kauppias P. Pankkonen,
varajäsen.

ten valistus- ja valvutusliikkeissä, sittemmin julkaissut useita voimakkaita ja syvästi vetoavia vienankarjalaisaiheisia teoksia, kuten suuren romaanin »Vienan kansan kohtalo» y. m. Vienan Karjalan retkikunnan aikana innokas puhuja Vienan Karjalassa.

Kiannolla on laaja yleinen kirjailijatoiminta takanaan ja hänen karjalaisrakkautensa on yleensä tunnettu.

Maisteri Lauri Hannikainen, otettuaan jo Vienan Karjalaisten Liiton aikana osaa vienankarjalaisia koskeviin valistusharrastuksiin, sittemmin Karjalaisen Yloppilasosakunnan kuraattorina ajoi innokkaasti Raja-Karjalan valistusasiaa. Vihdoin viime vuosina on hän toiminut Itä-Karjalan Toimituskunnan Poliittisen osaston johtajana ja viime talvena määrättiin Karjalan asian toiseksi asiantuntijaksi Pariisiin rauhanneuvotteluihin.

Nuori Karjalan ystävä on julkaissut jo pari kolme miellyttävää kaunokirjallista teosta, joiden aiheet on pääasiassa otettu Karjalan elämästä ja luonnosta.

Maisteri A. O. Väisäsestä voimme sanoa, että hän on oikea matkamatti ja Karjalan kävijä. Katsokaapas hänen matkakirjaansa:

- Matkustellut:
- Kesällä 1914. Virossa, Inkerissä ja Mordvassa.
 - Kesällä 1915. Suom. Kirj. Seuran stipendiaattina sävelmiä joikuja tutkimassa Vienan Karjalassa; ulottaen matkansa aina Vienan kaupunkiin.
 - Kesällä 1916. Raja-Karjalassa ja Etelä-Vepsässä (Novgorodin ja Aunuksen läänissä) runoutta ja musiikkia tutkimassa.
 - Kesällä 1917. Raja-Karjalassa runoutta ja musiikkia kerimässä parlografiile.
 - Kesällä 1918. Vienan Karjalassa Kiestinkiin asti Kiannon kera runoutta ja politiikkaa tutkimassa.
 - Kesällä 1919. Aunuksen Karjalassa musiikkia ja runoutta, etupäässä suorasaanaista, fonografoimassa. Julkaissut kansansävelmiä koskevan teoksen ja kirjoituksia.

Kauppias, johtaja A. Mitro, ennen Mitrofanoff, syntynyt Pohjanmaalla sinne Vienan Karjalasta, Uhtuan pitäjältä, jo nuoruudessa saapuneen vienankarjalaisen kauppiaan poikana. Toiminut karjalaisharrastuksissa ensin Vienan Karjalaisten Liiton puheenjohtajana sen perustamisesta 1906 alkaen aina sen toiminnan loppuun saakka, v. 1911. Heti tämän uuden karjalaisjärjestön perustettua valittiin hänet tämän uuden karjalaisjärjestön puheenjohtajaksi ja on siinä toiminut tähän asti. Tehnyt useita matkoja Vienan Karjalaan, Venäjälle, Skandinaviaan, Saksaan, Ranskaan y. m.

Suomenpuoliseen Salmin kihlakunnassa elävään alkuperäiskarjalaisen kansaan kuuluvana on kirjailija Iivo Härkönen toiminut ensin kansakouluopettajana, valistustyöskentelijänä ja sanomalehtimiehenä Raja-Karjalassa, tehnyt sitten useampia matkoja kansanrunon kerääjänä Keski-Aunukseseen, Raja-Karjalaan ja Pohjois-Karjalaan, ja Vienan Karjalaisten Liiton perustettua liittynyt sen toimihenkilöihin. Siinä toiminut liiton työmahdollisuuksien loppuun saakka sen sihteerinä ja julkaisujen toimittajana. Karjalan Sivistysseuran perustettua toiminut niinkään sen sihteerinä ja toimittajana ja on nyt seuran varapuheenjohtaja. Julkaissut lähes kaksikymmentä karjalaisaiheista teosta, niiden joukossa »Karjalan Kirjan» 1909—1910. Tehnyt paitsi edellämainittuja matkoja laajemman kirjallistaiteellisen opintomatkan Skandinaviaan, Saksaan, Itävaltaan, Sveitsiin ja Italiaan, vv. 1910—1911. Itä-Karjalan Toimituskunnan Valistusosaston johtaja Toimituskunnan perustamisesta alkaen 1918.

Tohtori-insinööri B. Mitro, edellämainitun A. Mitron veli, toiminut Vienan Karjalaisten Liitossa ja on nyt Karjalan Sivistysseuran sihteeri. Ollut jäsenenä useissa karjalaisten lähetyksissä, m. m. viime talvena Tukholmassa. Opiskellut: kaupparealilyseossa Pietarissa 1889—1899, Vaasassa 1899—1901, tullut ylioppilaaksi 1901 ja 1903

jatkanut lukujaan Polyteknillisessä opistossa Helsingissä. Edelleen opiskellut Teknillisessä korkeakoulussa Karlsruhdessa Saksassa 1903—1905 (dipl. ins. tutkinto), 1906—1907 Amerikassa, 1907—1909 taas Karlsruhen Teknillisessä Korkeakoulussa (tohtoriinsin. tutkinto) ja 1910—1911 Hampurin hygienisella laitoksella. Vuodesta 1911 on toiminut Tampereen kaupungin kemistinä. — Julkaissut: väitöskirjan (saksankielisen) sähköakkumulatorien valmistuksen alalta ja v. 1918 kirjasen »Elintarpeet».

Talollisen poika Paavo Ahava, ent. Afanasjeff, Uhtualta Vienan Karjalasta, oleskellut Suomessa erilaisissa kauppatöissä v. 1883 lähtien, jonka jälkeen v. 1898 asettunut vakinaiseksi kauppiaksi Kuusamoon. Ottanut osaa kaikkiin vienankarjalaisten valvutus- ja vapautusliikkeisiin sekä itse Karjalassa että Suomessa. Tehnyt laajalti matkoja Vienan Karjalassa, Aunuksessa ja Venäjällä. Itä-Karjalan Toimituskunnan Elinkeinoasiain osaston johtaja Toimituskunnan perustamisesta alkaen 1918.

Hovioikeuden auskultantti S. Alanko, ent. Dorofejff, syntynyt 1885 talollisen poikana Uhtualta, siirtynyt jo nuorena Suomeen, jossa oleskellut sukulaistensa luona Länsi-Suomessa ja opiskellut Raumalla ja Helsingissä. Ylioppilaaksi tulluaan 1904 lueskeli Suomen valtionyliopistossa Helsingissä, jossa suorittanut oikeustutkimon 1912. Toiminut nimismiehenä Keski-Suomessa ja on nyt osastonjohtajana Tampereen poliisilaitoksella.

Ollut koko ajan mukana Vienan Karjalaisten Liitossa ja nyttemmin Karjalan Sivistysseurassa.

Timo Manner, ent. Remsujeff, talollisen poika Uhtuan Kyläniemestä Vienan Karjalasta, tullut Suomeen jo kaksitoistavuotiaana, saaden siellä ensin yksityistä alkuopetusta Padasjoella. Siirtynyt sitten edellämainitun A. Mitron isän liikkeeseen Laihialla kirjanpitäjäksi ja kassanhoitajaksi, jonka jälkeen 1902 perustanut oman liikkeen Laihialle yhdessä J. Tannerin (ent. Jestojeff) kera. V. 1914 muuttanut liikkeensä Vaasaan.

Matkustellut laajalti Vienan Karjalassa, Venäjällä, Skandinaaviassa, Saksassa ja Amerikassa.

Vienankarjalaisten valitusliikkeiden innokas runoilija ja näiden liikkeiden suurimpia lahjoittaja-kannattajia.

Liikkeenjohtaja P. Rahikainen, ent. Ragujeff, syntynyt Jyskyjärvellä Vienan Karjalassa, toiminut pitemmän ajan liikemiehenä Suomessa, viime aikoina Sortavalassa, missä edelleen johtaa suurta kangas- ja valkotavari-liikettä. Ottanut osaa Suomen vapaussodan ajoilta lähtien vienansekä aunuksenkarjalaisten vapausliikkeisiin ja Karjalan Sivistysseuran toimintaan viime keväästä alkaen, jolloin hänet valittiin seuran johtokunnan jäseneksi. Ollut useissa karjalaisten lähetyksissä jäsenenä, m. m. viime helmikuussa Tukholmassa olevien liittolaisvaltojen edustajain käyneessä lähetystöön.

Kauppias Pekka Pankkonen, syntynyt Uhtualta Vienan Karjalasta, toiminut pisemmän aikaa liikemiehenä Suomessa, pysyvänä kauppiana Petäjävedellä Keski-Suomessa viimeiset vuosikymmenet. Otti osaa johtavina henkilöinä Vienan Karjalaisten Liiton toimintaan, ollut Karjalan Sivistysseuran johtokunnan varajäsenenä melkein koko seuran toiminnan ajan. Itä-Karjalan Toimituskunnan Elinkeino-osaston elintarvetarkastelija 1918—1919.

Liikkeenjohtaja V. Mattinen, syntynyt Vuokkiniemellä, toiminut pitemmän aikaa liiketoimissa Suomessa, viimeksi suuren vaasalaisen Lassila & Tikanojan liikkeen johtajana Helsingissä. Ottanut osaa sekä Vienan että Aunuksen Karjalan vapaustaisteluihin, viimeainittujen huomattavana järjestelijänä. Karjalan Sivistysseuran johtokunnan varajäsen koko ajan.

Karjalaisten Sanomain

osoite:

Helsinki, It. Teatterikuja 1 D.

Avoinna joka arkipäivä 6—8 ip.

Karjalan Sivistysseuran

osoite:

Helsinki, It. Teatterikuja 1 D.

Avoinna joka arkipäivä 6—8 ip.

Toimia rajantakaisen Karjalan vapauttamiseksi v. 1919.

Sen jälkeen kun lehtemme viime numero ilmestyi oli alkuvuodesta tärkeimpiä toimenpiteitä rajantakaisen Karjalan vapauttamiseksi alalla sen puolesta helmikuulla Tukholmaan lähetetty kolmemieheninen lähetystö, jonka oli määrä käydä kaikkien siellä olevien liittolaisvaltojen lähettiläiden luona esittämässä Karjalan asiaa ja jättämässä samalla laajempi adressi näille. Lähetystöön kuuluivat tohtori B. Mitro Karjalan Sivistysseurasta, kunnan- esimies Leo Pankkonen Vienan Karjalasta ja johtaja P. Rahikainen. Nämä lähtivät matkalle helmikuun puolivälissä ja suorittivat käyntinsä saman kuun loppupuolella. Jätetyn, ranskan- ja englanninkielisen, adressin loppuponnit kuuluivat seuraavasti:

Herra Edustaja. Ihmisyden ja kansojen elämisen oikeuden nimessä vetoamme Teihin: kiirehtikää auttamaan meitä! Kuulka meidän äänemme ja saattakaa se valistuneen ja oikeamielisen Hallituksenne tietoon. Emme tee tätä mistään sivutarkoituksesta. Meidän kotiseudullamme vallitsee sellainen tila, jossa ihmisen on mahdoton elää ja kehittyä. Se on Venäjän bolshevismen temmelyskenttä. Meidän seutujemme kautta uhkaavat ne Suomea ja siten osaltaan koko Länsi-Eurooppaa. Siellä on pie-

malainen avustusretkikunta asetti hoitokunta-nimisen apuhallituksen. Vitelen, Riipuskalan, osa Nekkulan kunta, Aunuksen kaupunki, osa Kotkatjärveä ja Pyhäjärveä, Vieljärveä, Tulemajärvi, Säämjärvi ja osa Mundjärveä — kaikki nämä asutuspiirit jo vapautettiin. Mutta sitten syntyi sisäisiä eripuraisuuksia ja muita epäkohtia avustusretkikunnan kesken ja se sekä bolshevikkien vahvistuminen pakotti koko vapautusarmeijan vetäytymään pois Aunukselta ja jättämään sen takaisin bolshevikille. Heinäkuulla se lopullisesti tapahtui. Varsinaisen Aunuksen hallituksen jäseninä olivat itse aunukselaiset, valistuneimmat heistä, ensimmäisen apuhallituksen (hoitokunnan) muodostivat suomalaiset ja raja-karjalaiset, toisen hoitokunnan taas pääasiassa suomalaiset.

Tästä Aunuksen vapautusyrityksestä on paljon puhuttu ja epäilemättä sen järjestelyssä ja järjestelijöissä on paljon syytä: nyt ei kuitenkaan, tulokseen katsoen, voi toivoa muuta kuin että jollakin tavoin saataisiin sen haavat parannetuiksi ja asia korjatuksi. Nykyinen tila Aunuksessa on surkea. Sen poistamiseksi on Suomen veljeskunnan keksittävä ja koetettava parhaansa, sillä jo heimovälisen kannalta ja vielä enemmän inhimillisesti ei aunukselaisten nykyistä kohtaloa voi kaun pitää tällaisena.

Aunuksen vapaussodan aikana Porajärven pitäjä Pohjois-Aunuksessa liitettiin Suomen suojelukseen eli samaan tilaan kuin Repola. Etenkin keski-aunukselaiset vapauduttuaan toivoivat hekin pääsevänsä heti samaan asemaan ja pitivät siinä tarkoituksessa useita suuria kokouksia paikkakunnillaan, kuten Säämjärvellä toukokuulla kolmekin kokousta, ja lisäksi tulivat tässä mielessä suurena 13-henkisenä lähetystönä Suomeen, tuoden toukokuun lopulla laajan, perustellun adressin ja monia pöytäkirjoja Suomen hallitukselle, mutta heidän kohtalokseen ei tullut sama onnelliseksi katsottava asema kuin Repolan ja Porajärven pitäjään osaksi.

Viron virsi, Vienan laulu.

*Nouse Suomeni valta
hyisien hankien alta,
talven kahleet katko,
vuossatain vääryydet ratko,
sorra sortajan valta,
sukusi kunniaan nosta,
heimosi häpeät kosta!*

*Luo suureksi Suomi,
vapaaksi Viro ja Viena!*

*Viena vuottaa vielä,
jaloin joukosta, veljistä paras
verisen vallan alla vaappuu.
Kyyneleissä kylpee.
Kuitenkin vielä on ylpee,
vaikka murhan kiroes päällänsä
häilyy.*

”Milloin tulee tästä loppu?”

*Aunuksin arvelen katsoo,
Inkeri tuskaisna itkee,
Vepsä veressä kahlaa.
Epätoivoisin katsiin kääntyvät
tänne.
Ken auttaa heitä?”*

*Luokaamme suur, pyhä Suomi!
Nyt on luomisen aika!
Soikohon Väinämön soitto,
kaikukoon Karjalan kannel
yltse suurtuvan Suomen!*

*Laatokan rannasta toiseen
vieriköön vihurin lailla,
Äänisen rantoja pitkin!
Vienan halki, Vironkin poikki!*

*Juohata jumalainen voima,
kanna kansani yhteen!
Vie heimoni heleä
rajan kahden puolen
sukuvirsien suurille selille,
uhrilehtojen liepeille,
runolaulujen maille,
kultaisille kummuille!*

*Kun ryöstetyt Sammon murut
saatu on yhteen, vasta haittavi
surut!
Vasta silloin voimme viettää
sukuvirttemme suurta juhlaa!*

Timo Manner.

Karjalan Sivistysseuran kiitos Suomen ulkoasiain ministerille.

Viime syyskuun 27 p:nä kävivät Karjalan Sivistysseuran johtokunnan jäsenet puheenjohtaja A. Mitro ja jäsen T. Manner Suomen ulkoasiain ministerin R. Holstin luona ja veivät hänelle myötaseuraavan seuran johtokunnan adressin:

Herra Ministeri R. Holsti,

Helsinki.

Seurattuaan koko ajan sitä arvokasta ja lämpimän innostuksen leimaamaa työtä, jota Herra Ministeri Suomen edustajana ollessaan ulkomailta tuki sekä Suomen että sen lähimpään heimokansojen, erityisesti rajantakaisen Karjalan hyväksi, ja saatuaan siitä sittemmin yhä liikuttavampia todistuksia, rohkeene Karjalan Sivistysseuran johtokunta, äsken pi-

tämänsä kokouksen päätöksen mukaisesti, lausua täten Herra Ministerille syvimmän kiitoksensa nimenomaan siitä osasta työtämme, joka koskee rajantakaista Karjalaa.

Vienan ja Aunuksen Karjalan kansa on kovaosainen, oikeuden ja vähävoimainen. Koskaan ei se voi unhoittaa, että sen hyväksi on voitu uhrata sellaista intoa, rakkautta ja vaikutusvaltaa kuin Te Herra Ministeri olette uhrannut sekä ulkomailta ollessanne että keskeyttämättä vielä sen jälkeen.

Helsingissä syyskuun 6 päivänä 1919.

Karjalan Sivistysseuran johtokunnan puolesta:

A. Mitro, puheenjohtaja. Iivo Härkönen, varapuheenjohtaja.
T. Manner, johtok. jäsen. Paavo Ahava, johtok. jäsen.
B. Mitro, sihteeri. P. Pankkonen, johtok. varajäsen.

Samalla johtaja Mitro lausui lämpimiä kiitoksen sanoja ministerille hänen työstään Karjalan hyväksi Suomen edustajana ollessa Lontoossa ja Parisissa. Ministeri vastasi kunnianosotukseen kiittäen sekä luvaten Karjalan asiaa edelleenkin ajaa voimiensa mukaan.

Aunus!

*Aunuksen kansa — kärsinyt kansa,
itkenyt ijäti kohtaloansa.
Vainottu kansa — sorretty kansa,
huutanut muille ei huoliensa.*

*Vuossadat orjana vieraan herran
kuullut on kiroja tuhannen kerran,
kaukana, arkana rajojen maille,
maailman suuria valoja vailla.*

*Elänyt yksin orpona yössä,
puuttehen kourissa raatanut työssä.
Kulkenut elämän ehtoot ja aamut
vierellä vieraina kuoleman haamut.*

*Mahtavat naapurit eessä ja takaa,
asukkaan silmä kostea, vakaa.
Aunuksko kerran valtio vapaa,
kohtalo tuoko sen varmana tapaa?*

*Aunuksen kansa, — tuskien tuntu,
syömässä, sielussa haavojen huntu.
Aunuksen kansa, — vierahan orja,
aina vaan nöyrä, notkea, norja.*

*Kerranpa kansalle torvet soitti,
kerranpa oikeus vääryyden voitti.
Kerranpa paukkui tykkien jyske,
Aunuksen karhujen kuului ryske.*

*Heimousveljet apuhun kulki,
kuoleman porttien sulkuja sulki.
Kauaksi vierahan mahti ja maine,
vapaaksi Aunuksen elämän laine.*

*Suomesta sankarit sotahan soittaa,
kohtalo suo, ett' Aunus voittaa!
Pakohon kulkevat ryssät ja roistot,
sammuvat kirojen liekkien loistot.*

*Aunus on vapaa, Aunus on kerran
suurena eessä elämän herran!
Aunuksen kansa on vapaa kansa,
Aunus saa juhlaa voittoansa.*

*Eläköön vapaus, eläköön aina
kansojen suurena sunnuntaina!
Eläköön Aunus, yö on poissa,
vapauden kulje sä unelmoissa!*

Kajaani 5. 5. 1919.

>Kajaanin Kaiussa< Lmn.

Karjalan Sivistysseuran vapauttaisteluavustusrahasato.

Kuten muistetaan teki Karjalan Sivistysseura yleisessä kokouksessaan Kajaani 27 p:nä 1918 alotteen erityisen rahaston aikaan saamiseksi Vienan Karjalan taisteluiden johdosta kärsimään joutuneiden avustamiseksi. Osaksi asiaa edistämään asetetun toimikunnan kautta, osaksi muuten on tähän rahastoon tähän asti kertynyt varoja seuraavasti:

Seuran puheenjohtajan kautta: Tanner & Manner, Vaasa, 10,000 mk.; A. ja B. Mitro, Jyväskylä, 5,000 mk.; Isak Alanne, Rovaniemi, 500 mk.; Pr. Rahikainen, 500 mk.; Korniloff, Kajaani 100 mk.; ja Paavo Ahava, Kuusamo, 1,000 mk., yhteensä Smk. 17,100:—

Keräystyötä avustamaan asetetun toimikunnan kautta: (4/9 1919) seuraavain listoilla: Karjalan Sivistysseura, Helsinki 70 mk.; A. O. Väisänen, Helsinki, 200 mk.; V. Mattinen, Helsinki, 3,350 mk.; P. Mattinen, Helsinki, 1,000 mk.; Manner T. Vaasa, 35:—; I. Sergejeff, Kajaani 525 mk.; V. Luoto, Helsinki, 2,100 mk.; I. Pohjola, Helsinki, 1,000 mk.; F. Mauranen, Kuopio, 225 mk.; Pr. Rahikainen, Sortavala, 355 mk.; Iivo Kaukonen, Kuusamo, 1,725 mk. ja 150 ruplaa; I. ja T. Ahava, Kuusamo, 510 mk.; Isak Alanne, Rovaniemi, 420 mk.; J. Grigorjeff, Loimaa, 200 mk. 5 p:ää; I. Tikanoff, Kyrö, 38 mk.; M. Arhippainen, Helsinki, 300 mk.; R. Sirkeinen, Helsinki, 511 mk.; M. Tiilikainen, Helsinki, 50 mk.; G. Simola, 1,695 mk.; Elias Toivanen, Lahti, 135 mk.; Antti Alanko, Rauma, 860 mk.; Max Timonen, Eura, 324 mk.; Kontro & Kuosmanen, Helsinki, 500 mk.; N. Jakovjeff, Taipale, 100 mk.; K. Remsjeff, Rovaniemi, 500 mk.; A. Korhonen, Kuopio, 1,000 mk.; Eversti Malm, Kuopio, 650 mk.; Jääkärikapteeni, Kuusamo, 630 mk.; P. Pankkonen, Petäjävesi, 112 mk.; V. Törhönen, Vaasa, 50 mk.; K. S. Lipkin, Vöyri, 125 mk.; F. Tikanoja,

